

Sygn. akt IV U 757/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Cezary Wieczorek

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Zięba

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2014 roku w Nowym Sączu

na rozprawie

odwołania L. B.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 15 kwietnia 2013 roku znak: (...)

w sprawie L. B.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w N.

o zwrot nienależnego świadczenia

I. z m i e n i a zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza brak nadpłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej odwołującego L. B. w kwocie 72502,79 zł (siedemdziesiąt dwa tysiące pięćset dwa złote 79/100) za okres od 1 października 2002 roku do 30 września 2012 roku oraz brak obowiązku zwrotu przez odwołującego kwoty 24280,11 zł (dwadzieścia cztery tysiące dwieście osiemdziesiąt złotych 11/100) tytułem nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 października 2009 roku do 30 września 2012 roku;

II. zasądza od Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w N. na rzecz odwołującego L. B. kwotę 60,00 zł (sześćdziesiąt złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 757/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 29 stycznia 2014 roku

Decyzją z dnia 15 kwietnia 2013 r., znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ustalił dla L. B. nadpłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej w kwocie 72 502,79 zł za okres od 1 października 2002 r. do dnia 30 września 2012 r. z powodu nabycia gospodarstwa rolnego powyżej 1 ha użytków rolnych przez jego małżonkę K. B. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Nowym Targu z dnia 9 listopada 1983 r. i umowy darowizny z dnia 19 czerwca 1996 r. Organ rentowy jednocześnie ustalił, że powyższe świadczenia stosownie do przepisów art. 28 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. z 2008, Nr 50, poz. 291 ze zm.) nie przysługują mu od dnia 1 października 2002 r. do 30 września 2012 r. W okresie tym pobrał on świadczenia w łącznej kwocie

72 502,79 zł. Stosownie do postanowień art. 52 ust.2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników organ rentowy wskazał, iż L. B. zobowiązany jest do zwrotu kwoty 24 280,11 zł.

(k. 88 akt rentowych)

Powyższą decyzję zaskarżył L. B. odwołaniem podnosząc, iż przedmiotowe udziały w nieruchomościach nabyła jego żona w 1983 r. po zmarłym ojcu i przy przekazywaniu gospodarstwa rolnego synowi, nie przeniosła na jego rzecz własności swoich udziałów w przedmiotowych spółkach. Odwołujący opisał również wygląd przedmiotowych nieruchomości i wskazał dodatkowo, iż wspomniane nieruchomości służyły dawniej jako pastwiska nad korytem D., gdzie były wypasane owce hodowane i gęsi.

W odpowiedzi na odwołanie Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowa w N. wniosła o jego oddalenie. Ustosunkowując się do argumentacji zawartej w zaskarżonej decyzji organ rentowy wskazał, że jest ona zasadna i zgodna z regulacją ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 Nr 50 , poz. 291 ze zm.).

Organ rentowy wyjaśnił, iż odwołującemu pobierał świadczenie emerytalne w pełnej wysokości od dnia 1 października 2002 r. Zgodnie z posiadaną dokumentacją, działalność rolniczą zaprzestał prowadzić wyzbywając się gospodarstwa rolnego, aktem notarialnym z dnia 23 września 2002 r. i umową dzierżawy z dnia 23 września 2002 r. zawartą na okres 10 lat. Decyzją z dnia 18 października 2012 r. organ rentowy zawiesił w całości odwołującemu wypłatę części uzupełniającej świadczenia od dnia 1 października 2012 r. Wynikało to z faktu, że odwołujący się wraz z żoną K. B. postanowieniem Sądu z dnia 9 listopada 1983 r. i umowy dożywocia z dnia 19 czerwca 1996 r. nabył grunty powyżej 1 ha użytków rolnych. Te grunty odwołujący zataił przed KRUS –em , już w chwili składania wniosku o emeryturę rolniczą w dniu 1 października 2002 r. Podsumowując, organ rentowy stwierdził, że odwołujący w okresie od dnia 1 października 2002 r. do dnia 30 września 2012 r. posiadał użytki rolne powyżej 1 ha, tym samym na podstawie domniemania z art. 28 ust.4 ustawy o u.s.r. nie słusznie pobierał część uzupełniającą świadczenia. W dniu 12 lutego 2013 r. do organu rentowego wpłynęło pismo odwołującego wraz z aktem notarialnym 21 grudnia 2012 r., z którego wynikało, iż wraz z żoną wyzbył się użytków rolnych. Decyzją z dnia 15 kwietnia 2013 r. przyznano mu świadczenie w pełnej wysokości.

Bezspornym w sprawie było, że odwołujący się L. B. pobierał świadczenie emerytalne w pełnej wysokości od dnia 1 października 2002 r. (k.49 akt rentowych)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie postanowienia z dnia 9 listopada 1983 r. o stwierdzeniu nabycia spadku wydanego przez Sąd Rejonowy w Nowym Targu K. B. wraz z B. S. nabyła własność nieruchomości objętą KW (...) obszaru 3,4090 ha, KW (...) obszaru 0,495 ha, KW (...) obszaru 0,6560 ha. Przedmiotowe nieruchomości aktem notarialnym z dnia 21.12.2012 r. , Rep (...) K. B. formalnie darowała córce C. B. oraz jej mężowi.

W 2002 r. L. i K. B., w akcie notarialnym z dnia 23 września 2002 r. stwierdzili, że są na prawach wspólności ustawowej właścicielami nieruchomości położonej w S. o łącznym obszarze 1,8958 ha.

Aktem notarialnym z dnia 23 września 2002 r. , Rep (...) L. B. przeniósł na rzecz A. B. własność całych działek ewid. nr (...), (...) i (...), własność całych działek ewid. (...), (...) i (...) o łącznym obszarze 1, 4389 ha położonych w K. oraz własność całych swoich udziałów w nieruchomościach położonych w S.. L. i K. B. przenieśli na rzecz syna A. B. własność działek położonych w S. o obszarze 1,8417 ha oraz działek zmoder. o obszarze 0,1026 ha.

Umową dzierżawy z dnia 23 września 2002 r. L. B. wdzierżawił nieodpłatnie K. P. swój udział wynoszący 1/26 części w nieruchomościach położonych w S. na okres 10 lat oddając mu przedmiotową działkę w używanie i zezwalając na pobieranie z niej pożytków.

L. B. od momentu przekazania synowi A. swojego gospodarstwa rolnego w S. nie prowadził żadnej działalności rolniczej na tych gruntach.

Oświadczeniem złożonym w dniu 12 lutego 2013 r., w związku z przekazaniem na rzecz syna gospodarstwa rolnego o łącznej pow. 3.1536 ha L. B. zwrócił się z prośbą o przyznanie mu emerytury.

K. B. nie prowadziła żadnej działalności rolniczej na gruntach, które formalnie odziedziczyła po ojcu, mocą postanowienia Sądu Rejonowego w Nowym Targu o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 9 listopada 1983 roku, jak i gruntach, których właścicielem była na podstawie umowy darowizny i o dożywocie z dnia 19 czerwca 1996 roku.

dowód: akt notarialny z dnia 23 września 2002 r. k.22; umowa dzierżawy z dnia 23 września 2002 r. k.24, oświadczenie z dnia 12 lutego 2013 r. k.13, umowa darowizny z dnia 21 grudnia 2012 r. k.66).

Decyzją z dnia 18 października 2012 r. organ rentowy zawiesił w całości odwołującemu wypłatę części uzupełniającej świadczenia od dnia 1 października 2012 r. wskazując, iż L. B. wraz z żoną K. B. postanowieniem Sądu Rejonowego w Nowym Targu z dnia 9 listopada 1983 r. i umowy dożywocia z dnia 19 czerwca 1996 r. nabył grunty powyżej 1 ha użytków rolnych i grunty te odwołujący zataił przed KRUS –em, już w chwili składania wniosku o emeryturę rolniczą w dniu 1 października 2002 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z zeznań świadków T. S., L. S., B. S., K. B. oraz dowodu z zeznań odwołującego się L. B., a także w oparciu o zgromadzone w sprawie dokumenty, których wiarygodności i mocy dowodowej żadna ze stron nie kwestionowała w toku postępowania. Sąd dał wiarę zeznaniom wymienionym świadkom. Zeznania te były przekonujące, logiczne oraz wzajemnie zbieżne. W zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, świadkowie jednoznacznie i zgodnie wskazali, że L. B. nie prowadzi żadnej działalności rolniczej, nie korzysta i nie użytkuje wskazanych w decyzji organu rentowego gruntów.

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie L. B. zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia, czy odwołujący się spełnia przesłanki do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej w pełnej wysokości.

Zgodnie z dyspozycją normy art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013, poz. 1403.) wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ustępie 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą. Według ust. 3 art. 28, w wersji po zmianie obowiązującej od 1 stycznia 2013 roku w/w ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku, wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestął prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7

Ustęp 4 tego artykułu stanowi, że uznaje się, iż emeryt lub rencista zaprzestął prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;

2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Zgodnie z definicją rolnika, zawartą w art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników o uznaniu osoby fizycznej za rolnika nie decyduje prawo własności gospodarstwa rolnego, lecz faktyczne posiadanie samoistne lub zależne. Decyduje o tym także prowadzenie działalności rolniczej, co zgodnie z art. 6 pkt. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oznacza działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym produkcji ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej, rybnej i leśnej (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., sygn. II UKN 276/00). Podobny pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 14 września 2005 r., III AUa 504/04, Lex nr 164651, w którym uznał, że z faktem prowadzenia działalności rolniczej, a nie z samym faktem posiadania czy dysponowania własnością gospodarstwa rolnego, związany jest obowiązek ubezpieczenia (...).

Sąd Najwyższy w wyrok z dnia 29 września 2005 r., I UK 16/05, OSNP 2006/17-18/278 wskazał, że prowadzenie działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) oznacza prowadzenie na własny rachunek przez posiadacza gospodarstwa rolnego, działalności zawodowej związanej z tym gospodarstwem, stałej i osobistej oraz mającej charakter wykonywania pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem.

W uzasadnieniu powyższej tezy Sąd Najwyższy w szczególności podkreślił, że samo posiadanie lub własność gospodarstwa nie mogą być kwalifikowane jako jego prowadzenie, jeżeli nie wiąże się z nimi wykonywanie określonej działalności rolniczej. Wniosek taki wynika wprost z legalnej definicji "rolnika" zawartej w art. 6 pkt 1 ustawy, która posiadanie lub własność gospodarstwa sytuuje jako jeden z elementów pojęcia rolnika, jak i - na przykład - z domniemania zawartego w art. 38 pkt 1 ustawy, sprowadzającego się do stwierdzenia, że właściciel gruntów prowadzi działalność rolniczą. Nie ma wątpliwości, że domniemanie takie nie byłoby potrzebne, gdyby sama własność gospodarstwa wystarczała do uznania właściciela za rolnika.

W rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy prowadzenie działalności rolniczej oznacza prowadzenie na własny rachunek przez posiadacza gospodarstwa rolnego zawodowej, związanej z tym gospodarstwem, stałej i osobistej działalności, mającej charakter wykonywania pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem. Prowadzenie działalności rolniczej nie wynika z samego faktu posiadania gospodarstwa rolnego w formie własności, bądź innego typu posiadania, a jedynie podejmowania konkretnych działań.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 maja 1997r. II UKN 145/97 stwierdził, iż ustawa z dnia 20 grudnia 1990r. ubezpieczeniu społecznym rolników przewiduje dopuszczalność częściowego zawieszenia wypłaty emerytury lub renty inwalidzkiej na zasadach przewidzianych w jej art. 28, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą, tj. działalność, o której mowa w art. 6 pkt 3 ustawy, a więc działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym produkcji ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej, rybnej i leśnej. Samo posiadanie gospodarstwa rolnego, bez prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy, nie uzasadnia zastosowania art. 28 ust.1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Identyczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6 maja 2004r. II UZP 5/04, wskazując, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie

proceeds in it agricultural activity in the sense of art. 6 pkt 3 of the Act of 20 December 1990 on social security for farmers, does not fall under suspension on the basis of art. 28 ust. 1 and 3 in connection with art. 4 of that Act.

The Supreme Court has repeatedly clarified that the farmer who manages the farm in the legal sense - as the owner, user, sole proprietor or dependent - performs the functional nature of the activity, which is necessary for the rational management of the farm in a specific agricultural economy (vide: resolution of seven judges of the Supreme Court of 30 May 1988).

Views expressed in the cited judgments, as well as their justifications, the Court recognizing the present case in full, divides. The payment of the supplementing farmer's pension, which is the owner or possessor of the farm, does not actually proceed in it agricultural activity in the sense of art. 6 pkt 3 of the Act on social security for farmers does not fall under suspension on the basis of art. 28 ust. 1 and 3 in connection with art. 4 of that Act (vide: judgment of the Appellate Court in Warsaw of 27 November 2006, III AUa 728/06, OSA 2008/2/2 and judgment of the Appellate Court in Lublin of 1 August 2012, III AUa 615/12, LEX nr 1216343).

In the opinion of the Court, art. 4 of the Act of 20 December 1990 on social security for farmers through the phrase "admits that..." creates a presumption that the person who is the owner (co-owner) of the farm or its possessor - proceeds in it agricultural activity. The insured has, however, the possibility of proving that, despite this, he is the owner of the farm, but does not proceed in it agricultural activity. Another interpretation of this provision would lead to a contradiction between art. 1 and art. 4 of the Act of 20 December 1990, because art. 1 refers to the conduct of agricultural activity, defined by art. 6 pkt 3, which this provision does not count as the conduct of agricultural activity of the fact of ownership of the farm in the form of ownership, or of another type of possession, but only of the carrying out of specific activities.

The above interpretation of art. 28 of the Act of 20 December 1990 on social security for farmers, in the opinion of the Court, also applies to the situation, in which the owner of the land leased his farm for 10 years, to a person mentioned in art. 28 and did not report this fact to the land and building register. The possession of the farm, in the current legal state, remains outside the scope of the social security for farmers in the sense of the direct consequences of this relationship. Owners of farms can prove that they do not conduct agricultural activity (vide: resolution of the Supreme Court of 6 May 2004, II UZP 5/04).

In the subject matter of the case, the court found that, in the sense of the applicable provisions, the appellant does not cease to conduct agricultural activity, although his wife K. B. has been managing the farm above 1 ha of agricultural land on the basis of the decision of the Court of 9 November 1983 and the donation agreement of 19 June 1996.

From the proceedings conducted by the Court, it clearly results that the appellant L. B. from the moment of the transfer of the farm to his son A. B. in 2002, did not conduct any agricultural activity on these lands. Such activity was not conducted by his wife either. From the findings of the proceedings, it results that the wife of the appellant L. B. from 1992, seriously suffered from a disease as a result of which she was granted a disability pension of the 2nd group. Due to her illness, she was unable from that time to perform any work on the farm. From the statements of the appellant and the witnesses examined in the case, it results that, from the moment of the transfer of the farm to his son in 2002, L. B. did not perform any work on the farm. The statements of the appellant in this respect are particularly credible, as shortly after the transfer of the farm to his son along with the farm buildings and agricultural equipment, he fell into a serious conflict with his son A. B.. In the situation when the appellant and his son remained in a deep conflict, they did not talk to each other, it is reasonable to assume that L. B. did not perform any work on the farm and did not conduct agricultural activity, maintaining himself on the farmer's pension.

An important factor for the resolution of the subject matter of the case is also the fact that the agricultural lands, which were inherited by his father K. B., were shared among twelve persons living in S..

Z postępowania dowodowego wynika, że grunty te stanowiły w całości nieużytki położone nad brzegami rzek i potoków, które w dawnych czasach były wykorzystywane przez mieszkańców wsi do wypasów bydła, owiec, gęsi. Z biegiem lat grunty zostały w dużym stopniu zalesione. Z uwagi na ich położenie oraz klasy gruntów praktycznie nieruchomości te nie nadają się do prowadzenia działalności rolniczej. W pełni wiarygodne są również twierdzenia odwołującego i jego żony, że K. B. nie posiadała świadomości, iż formalnie stała się współwłaścicielem udziałów w gruntach stanowiących spółki. W ocenie Sądu logiczne wydają się w tym aspekcie twierdzenia odwołującego i jego żony, że gdyby oni posiadali świadomość, iż K. B. jest formalnie współwłaścicielem spornych nieruchomości to przeniosłaby ich własność na rzecz dzieci wówczas kiedy strony regulowały sprawy majątkowe dotyczące ich gospodarstwa rolnego w 2002 r. W ocenie Sądu brak jest jakichkolwiek dowodów a nawet poszlak wskazujących na to, że odwołujący L. B. prowadził działalność rolniczą na spornych gruntach w okresie od października 2002 r. do września 2012 r.

Przeprowadzone przez Sąd postępowanie dowodowe nie potwierdziło więc aby na gruntach, które wskazał organ rentowy odwołujący się, czy jego małżonek prowadzili działalność rolniczą. W/w sporne grunty praktycznie prowadził i użytkował syn L. B. A. B..

Jak wykazano powyżej zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby będącej jedynie formalnym właścicielem (współwłaścicielem) majątku nieruchomego w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej, która gospodarstwo rolne prowadzi i której gospodarstwo to powinno przynosić i z reguły przynosi dochody. W przedmiotowej sprawie odwołujący się w sposób dostateczny wykazał, że nie prowadził żadnej działalności rolniczej w okresie wskazywanym przez organ rentowy.

W tej sytuacji decyzja organu rentowego ustalająca, że L. B. nie spełnia przesłanek do wypłaty świadczenia rolniczego w pełnej wysokości z uwagi na nabycie przez jego współmałżonki gruntów w ocenie Sądu nie jest zasadna.

Wobec powyższego na mocy powołanych wyżej przepisów i art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. Sąd w pkt I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 15 kwietnia 2013 r., znak: (...) w ten sposób, że stwierdził brak nadpłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej odwołującego L. B. w kwocie 72502,79 zł za okres od 1 października 2002 r. do 30 września 2012 r. oraz brak obowiązku zwrotu przez odwołującego kwoty 24280,11 zł tytułem nienależnie pobranego świadczenia z okres od 1 października 2009 r. do 30 września 2012 r.

W pkt II wyroku na podstawie § 11 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013, poz. 413) zasądził od Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w N. na rzecz odwołującego się L. B. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.